

ЯНКА
КУПАЛА
ТВОРЫ

ДЕТГИЗ

ЯНКА КУПАЛА

ТВОРЫ

К 92

НАРКОМПРОС РСФСР
Государственное Издательство Детской Литературы
Москва 1942 Ленинград

Для старэйшага ўзросту.

Адк. рэдактар С. Леўман.

Падпісана да друку 22/VIII 1942.
Друкаваных аркушаў $3\frac{1}{2}$ (вуч.-вы-
дав. арк. 2,4). Знакаў у др.
арк. 37 700. Тыраж 25 000 экз.
Л73490. Цана 90 к.

Набрано і сматрыравана
в типографіі «Известий», Москва,
Пушкинская пл., 5.

Отпечатано на Фабрике детской
книги Детгиза Наркомпроса РСФСР.
Москва, Сушевский вал, 49.
Заказ № 2432.

~~22636~~ 1957-58 г.

~~НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
ДОМА ДЕТСКОЙ КНИГИ
ДЕТГИЗА~~

ТАБЕ, ПРАВАДЫР...

«Хай смутак вачэй тваіх добрых не росіць,
Ці сонейка захад, ці сонейка ўсход...»

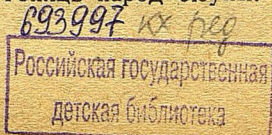
(З пісьма беларускага народа
вялікаму Сталіну.)

Табе, правадыр, мае песні і думы
І шчырыя шчырага сэрца парывы!
Бо хто калі сніў, ды і хто калі думаў,
Што буду я вольны, што буду шчаслівы.

Бо хто калі думаў, што я жыці буду,
Як птушка, як вецер над нівай квяцістай,
І дзівам дзівіцца вялікаму цуду,
Што вокал мяне так цуднее ўрачыста.

Што ты, правадыр, нібы яснае сонца,
Мне вочы адкрыеш на землі і неба...
Свяціся-ж ты, сонца, ў маё век аконца!
Вітаю цябе я і соллю і хлебам!

Выходзяць на поле плугі,
Узнікаюць плугі дзірваны.
Ні пана няма, ні слугі,
Не гоняць народ бізуны.

Зярняты свабодны сявец
З сяўні сее ў пульхны загон:
Махае касою касец,
Пазбыўшы галодны прыгон.

Шасцяць у калосі сярпы,
Сцяною дабро залягло,
Кладуцца снапы у снапы, —
Такога жніва не было.

Звініць песня ў полі, звініць,
Угорыць сярпу і касе,
Бурліцца вадзіца з крыніц,
Купаецца сонца ў расе.

Цвіце, каласіцца мой край,
Ці сонейка захад, ці ўсход:
Спявай, маё шчасце, спявай!
Спявай, беларускі народ!

★ ★ ★

Табе, правадыр, мае песні і думы
І шчырыя шчырага сэрца парывы!
Бо хто калі сніў, ды і хто калі думаў,
Што буду я вольны, што буду шчаслівы.

Зірнуць-жа на годы, на час мой мінулы,
На край, адкуль веяла цемрай, трывогай,
Дзе люд катавалі ўразброд і агулам,
Дзе блукала крыўда ўтаптанай дарогай.

Туман засцілаў людзям душы і вочы,
З туманаў тарчэлі гарбатыя плечы.
І думаў — канца не дазнаць гэтай ночы,
І думаў — не звездаць шляхоў чалавечых.

Ты мудры прышоў, правадыр:
Апалі туманы, імгла,
Па свеце і ўдоўжкі і ўшыр,
Шчаслівая слава пайшла.

З туманаў, з імглы, з цемнаты
Паўстала краіна мая.

А быў-жа туман той густы,
Была-ж доля — злая змяя!

Паўстала радзіма. Замок
Няволі зламала навек,
Надзела з пралесак вянок
І слёзы сагнала з павек.

Глядзіш — для яе, маладой,
Ткуць кросны, атласы, шаўкі,
Паважнаю ходзіць хадой,
Шуршаць залатыя пяскі:

Цвіце, каласіцца мой край,
Ці сонейка захад, ці ўсход.
Спявай, маё шчасце, спявай!
Спявай, беларускі народ!

☆☆☆

Табе, правадыр, мае песні і думы
І шчырыя шчырага сэрца парывы!
Бо хто калі сніў, ды і хто калі думаў,
Што буду я вольны, што буду шчаслівы.

Што гэткае ўстане жыццё прада мною —
Маё і маёй раскаванай радзімы,
Што справы тваіх дум адна за адною
Так зменяць удала мне вёснамі зімы!

Глядзяць мае вочы і вокала бачаць,
Як дзіва за дзівам ідзе ў нашы хаты,
І слухаюць вушы гул песень юначых,
І цешыцца сэрца з вялікага свята.

Іскрыцца пад молатам сталь,
А молат не біў так калісь.
А гордыя сокалы ўдаль!..
А гордыя сокалы ўвысь!..

Па моры плывуць караблі,
Плывуць паміж рыфаў і скал.
А рэчкі іначай ляглі,
А лёг за каналам канал.

Дзе вечная пустка была,
Там горад паўстаў і расце!
А стужкай чыгунка лягла,
Дзе ўчора стаяў лес яшчэ.

Агні, аганькі дзе зірнеш, —
Не страшны канавы і вір...
То свецяць, не знаючы меж,
Паходні твае, правадыр!

Цвіці-ж, каласуйся, мой край,
Ці сонейка захад, ці ўсход!
Аб Сталіне песні спявай,
Спявай, беларускі народ!

☆ ☆ ☆

Табе, правадыр, мае песні і думы
І шчырыя шчырага сэрца парывы!
Бо хто калі сніў, ды і хто калі думаў,
Што буду я вольны, што буду шчаслівы!

Тваіх, правадыр мой, законаў асновы,
Тваёй Канстытуцыі мудрыя сказы,
Змятуць асляпленне, пакрышаць аковы,
Аковы, дзе йшчэ звоняць трупнай заразай.

Ісці ўперад будуць вякі, пакаленні,
Законы-ж твае, нібы светач нязгаслы,
Шляхі асвятляць будуць светлым імкненням,
Знішчаць рабаўласніцтва трухлыя праслы.

Шчаслівы набліжыцца век,
І над чалавекам ужо
Не будзе стаяць чалавек
Гадзюкаю, п'яўкай, смаўжом:

Не стане тых меж і граніц,
Што дзеляць народы сабой,
Заціхнуць гарматы байніц,
Не ўгнояцца нівы крывёй.

Не будзе, не будзе тады
Вайны, калатні між людзей;

Дзяўчына, юнак малады
Не зложаць без часу касцей:

На шчасце, на радасці ўзлёт
Збуцвелы разваліцца тын,
Адчыняцца дзверы варот
Да працы, да веды вышынь.

Цвіці-ж, каласуйся, мой край,
Ці сонейка захад, ці ўсход!
Аб Сталіне песні спявай,
Спявай, беларускі народ!

☆ ☆ ☆

Табе, правадыр, мае песні і думы
І шчырыя шчырага сэрца парывы!
Бо хто калі сніў, ды і хто калі думаў,
Што буду я вольны, што буду шчаслівы...

Што яваю станецца сон міліёнаў,
Цудоўныя казкі ў жыццё ператворыш,
Абсееш пасевам жывучым загоны
І сцежкі намеціш да сонца і зораў.

На небе — шлях млечны, на небе — вясёлкі:
На гонях красуе пшаніца і жыта...
Бягуць, не спыняюцца думкі-саколкі
К табе, правадыр мой, у сонцы спавіты!

На сход, незвычайны свой сход,
Да новых нявіданых дзён
Ідзе наш савецкі народ
З далёкіх і блізкіх старон.

Ідзе, ўвекавечыць ідзе
І долю і праўду сваю,
Каб воля жыла ў грамадзе
І цешыла вольных сям'ю.

Засядзе народ у Крэмлі
Кліч кінучь на цэлы бел-свет,
Пацвердзіць для роднай зямлі
Свой сталінскі вечны завет.

Кліч пойдзе аб сходзе да хат,
За тья капцы, рубяжы,
Дзе путы валочыць мой брат,
Дзе значаць дарогу крыжы.

Цвіці-ж, каласуйся, мой край,
Ці сонейка захад, ці ўсход!
Аб Сталіне песні спявай,
Спявай, беларускі народ!

1936 г.

ПАУСТАЎ НАРОД

Паўстаў народ мой беларускі гераічны,
Дзяды, унукі, ўнучкі, ўсе паўстали
На вечавы кліч, кліч бадзёры і вялічны,
Які нам кінуў гравадыр наш родны Сталін.

І гітлераўскім бандам, фашыстоўскім крывапіўцам
Нядоўга катаваць народ ніўчым нявінны,
Ён перарэжа горла людаеду, ўбіўцу,
Ён Гітлера павесіць на сухой асіне.

Паўстаў народ, як і ў мінулых ён стагоддзях,
За волю, за зямлю супрць сатрапаў азвярэлых:
Шчаслівых перамог, свабодны мой народзе!
Шчаслівай долі на загонах тваіх родных, спелых!

Хай хлеба нашага кусок раскаленым жалезам
Абернецца ў ворагавым горле крывасмочным,
Вада з крыніц жывых хай зверам-людарэзам
Атрутай будзе і сляпіць крывавыя іх вочы.

Знай, на чале народ вялікі рускі ў зброі
Ідзе на ворага з мільёнамі народаў,
Таварыш Сталін знача шлях да перамог у бою,
Да перамогі над фашысцкай збэшчанай пародай.

Паўстаў народ, як і ў мінулых ён стагоддзях,
За волю, за зямлю супроць сатрапаў азвярэлых:
Шчаслівых перамог, свабодны мой народзе!
Шчаслівай долі на загонах тваіх родных, спелых!

1941 г.

БЕЛАРУСКІМ ПАРТЫЗАНАМ

Партызаны, партызаны,
Беларускія сыны!
Біце ворагаў паганых,
Рэжце зграю акаяных,
Зграю чорных псоў вайны!

На руінах, на пагосце,
На крывавах іх слядах
Хай груган склікае ў госці
Груганнэ лічыць іх косці,
Правіць трызну на касцях:

Хай у Гітлера-урода
Сэрца груганы дзяўбуць:
Хай пазнае гнеў народа
Бурдалакава парода.
Партызан, адважным будзь:

Матак ён сляпіў пачвара,
Рэзаў старыкоў, дзяцей.
Стаў ён жудасным кашмарам,
Засланіў агнём пажараў
Дзень нам ясны ад людзей.

Партызаны, партызаны,
Беларускія сыны,
Біце ворагаў паганых,
Рэжце зграю акаяных,
Зграю чорных псоў вайны:

Клічу вас на перамогу,
Хай вам свецяць шчасцем дні:
Перабіце катам ногі,
Каб ратунку і дарогі
Не знаходзілі яны.

Чую плач дзяцей ў няволі,
Стогны старыкоў, бацькоў
І крываваы колас ў полі
Шуміць з ветрам: «Ўжо даволі
Мне глядзець на лютых псоў»!

За сясцёр, братоў і мілых,
За дым спаленых хлябоў,
Рвіце іх, праклятых, жылы,
У пушчах рыйце ім магілы—
Смерць за смерць і кроў за кроў!

Партызаны, партызаны,
Беларускія сыны!
Біце ворагаў паганых,
Рэжце зграю акаяных,
Зграю чорных псоў вайны.

Несучы вам дапамогу,
Беларусь уся ідзе.
Не скуе байца трывога,
Партызанская дарога
Да свабоды прывядзе.

Свет глядзіць на нашу схватку:
Бачыць Сталін, як сцяной
Усталі мы за праўду-матку
І бясшумна, без аглядкі
Край баронім родны свой.

Мы ад нечысці ачысцім
Землі, воды, неба сіль,
Не пабачыць псам-фашыстам,
Як цвітуць пад небам чыстым
Нашы нівы і лясы.

1941 г.

ХЛОПЧЫК І ЛЁТЧЫК

Мой мілы таварыш, мой лётчык,
Вазьмі мяне ўрэшце з сабой,
Цяпер не малы я ўжо хлопчык —
Сам-раз ляцець разам у бой.

Мне мамку зарэзалі немцы,
Сястрычку спалілі жыўём,
Дык хай-жа кроў чорная льецца,
Іх псіная кроў ручаём.

Лічыць з табой будзем не зоры,
Галовы мы станем лічыць,
Галовы нямчур людажораў,
Што будзем смяротна глушыць!

Ты будзеш глядзець самалёта,
А бомбы скідаць буду я,
І буду страляць з кулямёта
У сабачыя сэрцы звяр'я.

Мы гітлерцаў будзем ністожыць,
Гацьць імі топкую гаць,
З кутоў нашых родных прыгожых
Грабежніцкі зброд выганяць.

Давіць мы іх будзем, як вошаў,
Як гадкіх смярдзючых клапаў,
Караць што-раз караю горшай
Сягонняшніх рыцараў-псоў.

Свайго самалёта днём, ночай
Не выпусцім, лётчык, мы з рук!
Берліну заглянем у вочы,
У крывавыя вочы гадзюк!

І зробім чуць-чуць астаноўку,
Каб сдэрве папасці ў напад:
Для Гітлера скінем вяроўку,
Хутчэй каб павесіўся кат.

Так будзем лятаць з табой разам
Адважныя ўсюды ў баю —
Фашысцкую смерціць заразу
За мамку й сястрычку маю.

Змяцём з беларускіх загонаў
Паганяныя банды прыблуд,
Край вызвалім родны з палону,
Нямецкіх пазбавімся пут.

А вернемся стуль, дзе ляталі,
Дзе ворагі трупам ляглі,
Спаткае таварыш наш Сталін
Прыветліва ў самым Крэмлі!

І скажа ён так мне з табою:
Пра вас я ўжо чуў многа раз, —
Вы — хлопчык і лёгчык — героі,
Чакаюць вась ордэны вас.

НАШАМУ СВЯТУ

Расчыні шырока дзверы,
Мілая старонка,
Выйдзі стрэнуць свой Кастрычнік
Песняй гулкай, звонкай!

Свята нашай гадавіны,
Хоць і ўвосень свята,
Свеціць вечнаю вясною
Нашым гоням, хатам.

Гэй вы, хлопцы, гэі дзяўчаты,
Комсамол шчаслівы,
Сыпце кветкі, сыпце радасць
Нашым сёлам, нівам!

Перад намі ў сонцы, ў зорах
Будучыня наша,
Кожны дзень сягоння лепшы,
Як быў учарайшы.

Наша праца не йдзе марна
У полі, на заводзе, —
Аб здабытках, дасягненнях
Слава ходам ходзіць.

Мы не марамі сягаем
Высака пад неба, —
Самалёты — нашы птахі —
Даль вышынь цярэбляць.

Мы не пекла дасягаем
У зямлі глыбінах,
А багацце здабываюць
Нашыя машыны.

Нашы межы не баяцца
Зрадніцкіх напасцяў,
Мы сяўцы для чалавецтва
Яснай праўды, шчасця!

Нашых песень, светлых думак
Нішто не зацемрыць —
Ні наганы, ні кайданы
Фашыстоўскай хэўры:

Мы ідем у сонца з сонцам
Маладым паходам.
Слава бацькаўшчыне нашай
І яе народам!

Слава сокалу, што родам
З-пад каўказскіх скалаў,
Што з Крэмя праменні сее
З юнацкім запалам!

1935 г.

МЫ ЛЮДЗІ СВАБОДНЫЯ

Мы людзі свабодныя,
Вольныя птахі, —
Магутныя, грозныя
Крылляў размахі.

Зямлю непасціглую
Сэрцам пранялі,
Нябеснай валодаем
Сонечнай даллю.

Змагаемся з громамі
Сілай нязмернай,
Пярун з бліскавіцамі
Служаць нам верна.

Шлях зоры крэмлёўскія
У сонцы цярэбяць,
Ляцяць ясназорныя
Сокалы ў небе.

Мы людзі свабодныя,
Вольныя птахі, —
Магутныя, грозныя
Крылляў размахі.

Грузія, Цхалтубо. 1938 г.

ДЗЕНЬ ДОБРЫ, МАСКВА!..

Дзень добры, Масква, як вясна, маладая!
Дзень добры, крэмлёўскія зоры!
Мы песню табе, Масква наша, складаем,
А песня аб шчасці гавора.

І песня гавора, як цяжка жылі мы,
Як чахлі ў прыгонныя ночы,
Як нас гадавалі галодныя зімы,
Як цемра сляпіла нам вочы!

★ ★ ★

Дзень добры, Масква, наша доля і воля!
З табою жыць радасна людзям.
Цябе не забудуць народы ніколі,
Як песні ніхто не забудзе.

Табе шлюць прывет нашы пушчы, крыніцы,
Калгасныя нівы і хаты,
Бо, дзякуй табе, маладая сталіца,
Мы хлебам і шчасцем багаты.

★ ★ ★

Дзень добры, Масква! Як-жа ясна ты свеціш
На ўсе чыста свету староны.
Шляхі да шчаслівасці казачнай меціш
І пішаш, як сонца, законы.

Сама ў сонцы сонцам навек валадаеш,
Зганяеш туманы з прагалін.
Дзень добры, Масква, як вясна, маладая!
Дзень добры, крэмлёўскія зоры і Сталін!

Гарадзішча, 1939 г.

СЫХОДЗІШ, ВЁСКА, З ЯСНАЙ ЯВЫ..:

Як сон маркотны, нежаданы,
Сыходзіш, вёска, з яснай явы,
А твой народ вернападданы
Імкнецца, скінуўшы кайданы,
Да новай долі, новай славы!

У поле выйдуць твае людзі
З інакшым складам і прыладай:
У грамадзе сяўба іх будзе,
Смактаць не будзе вызыск грудзі,
Адна верх возьме думка-рада.

З жабрацкай торбай твой патомак
Не пойдзе на сібірным шляху
Шукаць прытулку, як бяздомак:
Жудкі гісторыі обломак
Пад сказ дзён бурных згібне прахам:

Гарбы тваіх нямых курганаў,
Дзе спяць нявольнікі і князі,
Парэжа сталь, як нож баранаў,
І спражыць полымя буянаў,
Каб цвет зацвіў на гразкай гразі:

Дзе за пасёлкам лёг пасёлак,
Гіганты ўзнімуць сцяг бунтарны,
І ў бляску квецістых вясёлак,
Дым гасячы лучын і смолак,
Зайскрыць электрыка ўладарна.

Тваіх жалеек спеў гаротны
Патопча трактарнае кола,
А сейбіт твой, дасюль самотны,
Абцёршы сонцам воблік потны,
Пад крыж не пойдзе енчыць квола:

Твае трухлявыя калёсы
Аўто бензінаю спапеліць,
А твой касец праставалосы
Мазольныя паломіць косы,
Гнуць плеч не будзе ля аселіц:

Твая дзяўчына пры кудзелі
Сляпіць не будзе ясных вочак:
З жалеза прасніца надзеліць
Сукном і шоўкавым кужэлем
Сваіх сялян, сваіх рабочых.

Твае сівыя забабоны
Усмерціць радыёвы гоман,
І ў тон зайграюць зорнатонны,
Забыўшы крыўды і прыгоны,
Адвечны бор, адвечны Нёман.

Лясун з русалкаю пакіне
Палохаць сонныя сялібы,
І вадзянік загіне ў ціне,
Спадзе з хаціны павуцінне,
Заскача сонца ў срэбных шыбах:

Над вежамі тваіх бажніцаў
Фабрычны комін возьме ўладу,
А звон збянтэжаных званіцаў
Гудку жывучая крыніца
Заглушыць гулкім гудам-ладам.

І будуць ладзіцца год кожны
На новы лад, на новы звычай
Дзяды Кастрычнікавы збожна,
А кожны год больш пераможна
Для свята волі бунтаўнічай.

Ты сыйдзеш, вёска, з яснай явы,
Як сон маркотны, нежаданы,
Бо твой народ вернападданы
Ідзе ўжо, скінуўшы кайданы,
Да лепшай долі, лепшай славы:

Мінск, 1929 г.

ДЗВЕ СЯСТРЫ

На тутэйшай зямлі
Дзве сястрыцы жылі,
Як забытыя ў лесе каліны;

Жыватворных крыніц
Не было для сястрыц,—
Яны вялі і сохлі націнай.

Як надыйдзе вясна,
У чыстым полі адна
Аж да восені сілы губляла.
А сцюдзёнай зімой
У хаціне курной
Кужаль прала, снавала і ткала:

А другой з года ў год
Выядаў, як той крот,
Дым фабрычны дзявочыя вочы;
А дзявочу красу,
Нібы тую расу,
Піў цагляны падвал цёмнай ночай.

Сярод гора і мук
З працы гнулася ў крук
Так адна, як ад ветру каліна,
Ды паяла з нуды,
З непацешнай бяды:
Ах ты, доля-няволя жанчыны!

А другая ў людзей
Гадавала дзяцей,
Не зазнаўшы прасветнай часіны;
Ды таксама скрозь сон
Чуцен быў яе стон:
Ах ты, доля-няволя жанчыны!

Ой, настаў ужо час
Пашукаць іншых крас,
Як дагэтуль вы мелі, сястрыцы.
Голас ваш малады,
Адчураўшысь нуды,
Забурліць хай бунтарскай крыніцай!

Годзе кіснуць, марнець,
Песні сумныя пець,—
Ладзіць новую час гаспадарку!
Казкі новыя ў свет,
Дум палаючых цвет
Кінь, сялянка з сястрой пролетаркай!

Мінск, 1924 г.

11676
Российская государственная
детская библиотека

НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
ДОМА ДЕТСКОЙ КНИГИ
ДЕТГИЗА

СОНЦУ

Ой ты, маё сонца,
Як-жа свеціш ясна!
Дзе-ж было раней ты,
Як быў я няшчасны?

Як я ў малалецтве
Радасці не ведаў,
Як за мной пляліся
Бяда, гора следам.

Як бацьку хаваў я,
Выбітага з сілаў.
Як яго магілу
Паводка размыла.

Як ішоў маркотны,
Не знаўшы дарогі,
Абіваць з паклонам
Панскія парогі.

Як у адзіноцтве
Бадзяўся па свеце,
Як моладасць згібла
У самым расцвеце.

Ой ты, маё сонца,
Як-жа свеціш ясна!
Дзе-ж было раней ты,
Як я быў няшчасны?

Ляўкі, Аршаншчына, 1935 г.

АБВІЛАСЯ КРАІНА...

Абвілася краіна
У кветкі,
Кліча сонца і месяца
У сведкі.

Ураджаі даюць буйны
Палеткі,

Збожжам поўныя гумны,
Паветкі.

Весяляцца старыя
І дзеткі,
Што прыбытак ад працы
У іх гэткі.

Што мінулі батрацтва
Наследкі,
Не ядуць болей панскіх
Аб'едкаў.

Абвілася краіна
У кветкі,
Кліча сонца і месяц
У сведкі.

1935 г.

НА НАШЫМ ПОЛІ

На нашым полі,
Полі калгасным,
Дзянькі праходзяць
Весела, ясна.

Дружна працуем
Мы грамадою,
Знацца не знаем
З горам, з бядою.

Пры нашым ладзе,
Пры калектыўным,
Рукам падмогай
Служаць машыны.

Болей не знаем
Сох на загонах, —
Трактар нам цягне
Плугі, бароны.

Сонейка ўзыйдзе,
Сонейка зайдзе,

Сеём і полем
Шчыра, папраўдзе.

Сеём, збіраем
Спелае збожжа,
Сабе, краіне
Багацце множым!

1934 г.

А МЫ САБЕ СЕЕМ І СЕЕМ..:

I.

А мы сабе сеём і сеём
Пшаніцу, і радасць, і кветкі;
Ачышчаным сеём насеннем
Шчаслівыя нашы палеткі.

Гудкі нашых фабрык, заводаў
Складаюць нам песні і думы;
І сэрцы прасторам, свабодай
Калышуць нам трактараў шумы.

Шляхі нам далёка, адкрыта
Ляглі ва ўсе свету староны;
На шлях, ружай-кветкай спавіты,
Бяды не нашле груган чорны.

Стаіць наш страж на граніцах,—
Вартуе ад чорнай напасці
І нашы загоны з пшаніцай,
І наша вялікае шчасце.

І мы сабе сеём і сеём
Пшаніцу, і радасць, і кветкі;
Ачышчаным сеём насеннем
Шчаслівыя нашы палеткі.

II

З усмешкай мы жыццю глядзім у вочы,—
Судзіла доля шчасця на вяку,—
Збіраем кветкі папараці ўночы,
Днём з ясным сонцам ходзім пад руку.

Квѣцѣстыя шырокія дарогі
Каберцам перад намі ў свет ляглі,
Заранкі сцелюць промені пад ногі
Па ўбранай па-святочнаму зямлі:

Для нас цвітуць сады і агароды
І жытнія звѣсаюць каласы;
Галубяць думкі, льюць нам асалоду
Жывою гутаркай бары, лясы.

Растуць, цвітуць сады і вінаграды,
У сонцы спеюць сочныя плады;
Па травах сочных у лясных прысадах
Пасецца статак рослы, малады.

Багацце ў нашым маладым прыселлі
З павагаю засела на куце,
І клапатліва, ў будні і ў нядзелі,
Пшанічны каравай для нас пячэ.

Мы, гордыя сваёю доляй, воляй
І добрай славаю паміж людзей,
Імкнёмся з поглядам вакол саколім
Ды сочым бег тварэння і падзей.

Дзе пустка поруч з вечным ліхалеццем
Са зверам дзікім самапас жыла,
Паўсталі гарады і свету свецяць
Снапамі яркімі жыцця й святла.

Каналамі злучылі мора з морам,
Стан Волга абняла Масквы-ракі,
Плывуць па сініх караблі прасторах,
Плывуць, куды не плавалі вякі.

І над зямлёй пануем у высотах,
І над зямлёй лунаюць караблі,
Як мёд пчала збірае рупна ў соты,
Збіраем скарб з зямлі і з-пад зямлі.

Рэж быстрабурных воды запынілі,
Плацінамі скавалі іх гульнію,
І асвятляць моц далі воднай сіле
Электрыкай совецкую зямлю.

І там пашла вада, дзе неба спекай
Высушывала поле і пасеў,
Дзе адно голад пасвіў чалавека
Ды дзіка вецер-сухавей свісцеў.

Збудзілася зямля і падзямелле,
Збудзілася, што спала доўгім сном,—
Пяскі сухія рунню зарунелі,
З-пад скал медзь палілася ручаём.

Ракой, фантанамі з зямлі б'е нафта,
Б'е стуль, скуль і не сніў прыгонны дзед,
І вугаль з-пад зямлі, з вугольных шахтаў,
У скірты сыпідца на белы свет.

Плыве, гудзе шум гулкі, будаўнічы
Па ўсёй краіне вольнай з краю ў край.
Зяюля годы радасныя ліча,
І песняй жаўранкавай звоніць гай.

З усмешкаю жыццю глядзім у вочы.
Жыццё нясе нам свой багаты дар,
Нясе, а сонцам развідняе ночы
Руплівы наш крэмлёўскі гаспадар.

Мінск, 1938 г.

ГОСЦІ

Ка мне у госці з прывітаннем шчырым
І з песнямі калгаснікі прышлі.
Сам старшыня прышоў і брыгадзіры,
Настаўніца, даярка й пастухі.

А з падарункамі прышлі у госці
Зямлі абноўленай гаспадары:
Пірог пшанічны, кветкі, лёну горсці
На стол паклалі й мёду пляйстары.

І селі мы з павагай дзіўнай нейкай
За стол, дзе быў пірог і лён і мёд...
За хатай заліваўся салавейка.
Гудзеў над хатай гулкі самалёт.

Такога го́нару не меў ніколі,
Як я на гэтае зямлі жыву,
Каб так віталі мяне хлебам-соляй —
І то не ў сне якім, а наяву.

Па-малу гутарку мы распачалі,
А шмат аб чым пагутарыць было:
І пра сягонняшнія ў сонцы далі,
І як даўней жыло-было сяло.

Пра нашы гаварылі зімы, вёсны,
Пра добры ураджай і працадні...
За вокнамі шумелі згодна сосны,
Начлежнікі разводзілі агні.

...Здаём належнае сваёй дзяржаве,
Дарогі ладзім, лес на сплаў вязём.
Жывём заможнікамі ў самой справе,
Як трэслі, не трасём рызём.

— Загаціць, — кажуць далей, — трэба рэчку,
Каб возера было, каб быў і млын,
Каб і ў хлявы каровам і авечкам
Сама вада пайшла ўгару з нізін.

І кажуць: — школа ў нас чатырохлетка,
Дзесяцілеткай трэба каб была,
Каб нашым здольным працавітым дзеткам
Далей вучыцца сцежка пралягла.

Ды шмат аб чым мы гаманілі,
А больш за ўсё аб дасягненнях тых...
Спрасоння певень недзе хлопнуў крыллем,
На неба ўсходзіў месяц залаты.

Зайграў музыка; хлопцы і дзяўчаты
Пад музыку пусціліся скакаць...
Дрыжэлі сцены новай звонкай хаты:
Было нам весела, што і казаць!

І госці вышлі. Ціша наступіла.
Тут адна думка ўзбегла мне на яў:
Калгаснікам адвагі нехапіла
Прасіць, каб песню аб калгасе склаў!

Я — КАЛГАСНІЦА...

Я — калгасніца
Маладая,
Жыву весела,
Ані дбаю.

Мае дзетачкі
Позна-рана
І накормлены,
І прыбраны.

Сваю Настачку —
Дзіцё тое —
Нясу ў яслі я
Раніцою.

А Данілачка
Важным хлопцам
Рады бегае
На пляцоўцы.

А як выйду я —
Іхня маці —
Ды калгаснае
Жыта жаці, —

Густа сцелюцца
Услед снапочкі!
Пяю песенькі
Аж да ночкі.

Супакойна я
Ужо за дзетак,
Сваіх родненькіх
Малалетак.

Я — калгасніца
Маладая,
Жыву весела,
Ані дбаю.

1934 г.

ЯК Я МОЛАДА БЫЛА...

Як я молада была,
Бедавала многа...
Ад сяла і да сяла
Блукала знямога.

Нехапала той зямлі,
Нехапала ежы;
Ні той скваркі хоць калі,
Ні цэлай адзежы.

Бацька гоніць на начлег,
Маці ў двор да пана;
Ні вясёласці, ні ўцех
Ад долі паганай.

А сягоння, во, мае
І дзеці і ўнукі—
Кожны ўдоваль есць і п'е,
Не ведаюць мукі.

Ці Кастрычнік, ці то Май, —
Гонару набралі, —
Ім ядваб ужо давай,
Не хочучь паркалю.

Патэфоны граюць ім,
Радые іграе;
Не было ў жыцці маім
Гэтакага раю.

Як я молада была,
Бедавала многа...
Ад сяла і да сяла
Блукала знямога.

Ляўкі, Аршаншчына, 1935 г.

Л Е Н

Як на поле, на зямлю
Прышла раніца вясны,
Я пасеяла ў раллю
Жмені зёран ільняных.

Неба сеяла п'яп'ло,
Цёплы дожджык цярушыў,
У думках радасна было,
Бяглі песні ад душы.

Ой, лянок, лянок мой чысты,
Валакністы, залацісты!

Як расці стаў, як падрас,
Як лісткі ўзняў да гары, —
Лён палола з ранніх рос
Да вячэрняе зары.

Сэрца ныла, бы з нуды,
Бы сама была не ўся, —
Спадабала я тады
Брыгадзіра Міхася.

Ой, лянок, лянок мой чысты,
Валакністы, залацісты!

Як адзівіў ды як надзеў
Лён галоўкі на сябе,
Быў не горш, як у людзей,
Мела шчасце я ў сяўбе.

Рваць ішла яго ў снапы,
Песні пела аб вясне,
Брыгадзір лічыў капы,
Час-ад-часу моргаў мне.

Ой, лянок, лянок мой чысты,
Валакністы, залацісты!

Як ішла лён абіваць,
Пад нагамі цёрся жвір, —
Нібы семя арфаваць,
За мной следам брыгадзір.

А мой пранік лясць ды лясць
Па гліняным па таку.
Падышоў бліжэй Міхась,
Мне паклаў за стан руку.

Ой, лянок, лянок мой чысты,
Валакністы, залацісты!

А як слала я лянок
На зялёным на лугу,

Дзе папаўся Міхасёк,
Цалавала набягу.

Сэрцу лёгенька было,
Цэлы свет — вясёлы рай,
Хоць і восень, а святло
Так і льецца цераз край.
Ой, лянок, лянок мой чысты,
Валакністы, залацісты!

Змяла ў мяльніцы я лён,
Адтрапала лён траплом, —
Засвяціў, як цудны сон,
Лён шаўковым валакном.

Промень ясны загуляў
Па страсе і на сцяне...
Хату новую стаўляў
Брыгадзёр мой для мяне.
Ой, лянок, лянок мой чысты,
Валакністы, залацісты!

Ляўкі, Аршаншчына, 1935 г.

ПЕСНЯ ТРАКТАРЫСТКІ

Трактар, мілы трактар,
Сталінец мой слаўны,
Пахавалі гора
Мы з табой нядаўна.

Пахавалі гора,
Гора ды няволю,
Як пайшлі з табою
Па шырокім полю.

Сонца нам смяецца,
Нібы строіць жарты,
Месячык святляны
Служыць нам за варту.

А вецер гуляе,
Абівае росы,
Косы расплятае,
Мае русы косы!

Трактар, мілы трактар,
Сталінец мой слаўны,
Пахавалі гора
Мы з табой нядаўна.

Мы ідзем з табою
У новы свет і людзі,
Новы шлях цярэбяць
Твае, мае грудзі.

Зложым з табой казкі,
Песні з табой зложым,
Радасці і шчасця
Краіне прымножым.

З табою аб'едзем
Навакола света,
Людзі нас сустрэнуць
З вясёлым прыветам.

Песняй прывітаюць
Каля кожнай хаты,
Кветкамі абсыпяць
Нас з табой дзяўчаты.

Трактар, мілы трактар,
Сталінец мой слаўны,
Пахавалі гора
Мы з табой нядаўна.

Я цябе пакіну
На вольную волю, —
Даляцець да сонца
Мяне кліча доля.

Паляту я, трактар,
Сталінец мой слаўны,
Дзе воблакі ходзяць,
Плаваюць дзе плаўна.

Даляту да зорак,
Вольная дзяўчына,
Стуль табе, мой мілы,
Адну зорку скіну.

І пашлю ад сонца
Табе прывітанне
Аб маім вялікім
Да цябе каханні.

Трактар, мілы трактар,
Сталінец мой слаўны,
Пахавалі гора
Мы з табой нядаўна.

З табою паедзе
Стаханавец новы,
Гэткі ўдалы, стройны,
Стройны, светлабровы.

З ім ты будзеш скарбы
Здабываць з зямелькі,
А ён будзе рады,
Як той рыцар нейкі.

Аба мне ён будзе
Думкі думаць міла,
Што з табой сядзела,
Сны дзявочы сніла.

Трактар, мілы трактар,
Сталінец мой слаўны,
Пахавалі гора
Мы з табой нядаўна.

Мінск, 1936 г.

НОВАЯ ВОСЕНЬ

Па новаму восень палеткі
Абходзіць, глядзіць гаспадаркі...
Пайшлі аддыхаць пад паветкі,
Згуляўшы дажынкi, жніваркі.

Закаўкалі каўкі на ўзвышшы,
Затрэсліся лісці ў гушчарні...
Цапы на сяле заглушыўшы,
Бушуе камбайн-малатарня.

Даўжэй пень кладзецца ад хатаў,
Цяжаюцца пульхна папары...
Адборныя жыта зярняты
Саджае сяўнік у гектары.

Віхор па кустах, па галінах
З усходу пагульвае свежы...
Дабром папаўняе спажыўным
Сячкарыя сілосныя вежы.

У вырай сабраліся гусі,
І жораў азваўся пад небам...
Плывуць па шляхах Беларусі
Абозы чырвоныя з хлебам.

Асенняе сонца спакойна
У прасторах нямых пахаджае...
Гуляе пад сцягам чырвоным
Калгаснае свята ўраджаю.

Мінск, 1930 г.

ПАРТЫЗАНЫ

Здрыжэў ажно вораг паганы,
Як пайшлі у лясы партызаны.
Шлях ім значылі сонца і зоры,
Расступаліся долы і горы.

Як табун разграмілі варожы
Партызаны ў сваім падарожжы, —
Задымілі агні на начлезе,
Зашумеў кучаравы бярэзнік.

Як-жа свой партызан адзін здрадзіў
І навёў ліхадзеяў к засадзе, —
Пайшоў гул па зялёных імшарах,
Паплылі небам чорныя хмары.

...А на вогнішчы попелу горсці,
А ў тым попеле чорныя косці...
Выюць ночкай ваўкі на палянцы,
Касцякі даядаючы здрайцы.

Як быў знішчаны вораг пагань,
Ішлі з песняй з лясоў партызаны, —
Шлях ім значылі сонца і зоры,
Расступаліся доли і горы.

СОСНЫ

Сосны выносныя,
Гордыя сосны!
Шмат вы ўжо носіце
Сонечных вёснаў.

Вас, супакойныя,
Вецер калыша,
Думкі ўзнімаеце
Шумам і цішай.

Тыя-ж на поўначы —
З вёснаў да вёснаў —
У сцюжнай Карэліі
Высяцца сосны.

Тыя-ж на поўдзені,
Над цёплым морам,
Сосны ахуталі
Крымскія горы.

Сосны далёкія,
Блізкія сосны,
Сэрцу вы любяыя
З вёснаў да вёснаў.

Вас адзінакава
Вецер калыша,
Думкі ўзнімаеце
Шумам і цішай.

НА СМЕРЦЬ ТАВАРЫША КІРАВА

Калісь... О, не... Зусім нядаўна было гэта...
І як сабраць тут думкі ў сумнай галаве...
Малюнак дзіўны змешчан быў ў газетах,
Малюнак, што ў жывых у памяці жыве.

Плывуць па Беламорскаму каналу...
А лес шуміць... азёры ў хвалях па бакох...
Плывуць таварыш Кіраў і таварыш Сталін,
Прад імі даль Зямлі Совецкай і вякоў.

А сёння?.. Сёння што?.. Ад рання і да рання,
Калышучы абняты жудасцю прастор,
Плыве з Масквы жалобнае п'яанне,
Аж рэха далятае да Каўказскіх гор.

...Не стала Кірава... Без часу смерць скасіла...
Герой загінуў ад варожай здрадніцкай рукі...
Таварышы! Зняць шапкі над жывой магілай!
Хаваюць, ведайце, большэвіка большэвікі.

Іграйце гучна музыку геройскую, музыкі,
Каб слухаў і дрыжэў ад музыкі ўвесь свет!
Дзяўчына, кветкамі абсып курган вялікі,
А песню вечную злажы, пясняр-паэт.

Гнеў пролетарскі мог і зможа змесці
З зямлі ўсіх падкалодных яшчарыц, гадзюк,
І ворагам за смерць адплацім грознай смерцю,
Вышэй падымем сцяг, што выпаў з слаўных рук.

Кіславодск, 1934 г.

СМЕРЦЬ ЗАБОЙЦАМ А. М. ГОРКАГА

Гэтакай подласці, гэтакай здрады
Свет і не чуў і не бачыў.
Смерць крывапійцам, раз'юшаным гадам!
Вынішчыць след іх сабачы!

Годы міналі, жылі яны годы, —
Іх за людзей палічылі, —
А яны, здрайцы вольных народаў,
Нож нам пад сэрца тачылі.

Мала падпалаў, ім трэба атруты,
Дай ім крыві па калені.
Смерць вам, жывыя нябожчыкі — трупы,
Смерць за пісьменніка-генія!

Спі, буравеснік, усмерчаны Горкі
Хэўрай прадажніцкіх юдаў.
Дум тваіх радасных ясныя зоркі
Векі свяціці нам будуць.

Мы, згартаваныя сталінскай воляй,
Смерцю сатром людзедаў,
Пойдзем, як йшлі мы, у сонечнай далі
Ленінска-сталінскім следам.

Мінск, 1938 г.

ГРУЗИЯ

Грузія, дружная з сонцам краіна,
Як-жа ты сэрца і думкі салодзіш.
Вочы тут бачаць цуды з'яў дзіўных,
Бушы тут чуюць напевы стагоддзяў.

Змерыў стагоддзі народ ваяўнічы,
Люд Цмерэцій, Кахецій, Картэлей.
Песнямі скарбы радзімы вялічыў,
Вернасць і дружбу расціў з Руставелем.

Капае золата з променем сонца,
Золата ў нетрах залегла скалістых.
Думы, ах, думы лунаюць бясконца,
Колькі да песень парываў агністых.

З сонцам гадуе зямля вінаграды,
Побач галіны цытрын, мандарынаў,
Там залатых памаранчаў прысады,
Бурныя рэкі ў квяцістых далінах.

Сокам чырвоным наліты гранаты,
Дружна, бы яблыкі, дрэва абселі!
Шастае лісце пахучай гарбаты,
Лісце іх шоўкам калышацца ў белі!

Сумна было тут. Дрымаў з сваёй славай
Горды народ, а з ім спала прыселле.
Сон прамінуўся, — сны сталіся явай,
Горы, лагчыны гуляюць вяселле.

Край абудзіўся. Жыццё забурліла,
Глянулі ў неба палацы свабоды.
Бурныя рэкі — жывая іх сіла —
Вышлі на службу герою-народу.

Вецер свабодны гуляе па скалах,
Скалы абнялі арлы, арлянты.
Домік у Горах абвеяны хваляй,
Домік — не домік — бядняцкая хата.

Той, хто з няволі рабочы люд вывеў,
Новыя вызначыў свету скрыжалі,
Той, хто народ абудзіў, ашчаслівіў...
У доміку гэтым убачыў свет Сталін.

Грузія, дружная з сонцам краіна,
Як-жа ты сэрца і думкі салодзіш.
Вочы тут бачаць цуды з'яў дзіўных,
Вушы тут чуюць напевы стагоддзяў.

Грузія, Цхалтубо, 1938 г.

УКРАІНА

Украіна, цвеце любви,
Сонцам гадаваны,
У мінулым край няволі,
Курганоў, кайданаў!

Панавалі, катавалі
Гетманы, царыцы,
І паны тваёй крывёю
Не жалелі ўпiцца!

Знесла ты вайны сусветнай
Вялікае гора,
Кроў цякла тваіх людзінаў,
Як Дняпро у мора.

☆☆☆

Україна, цвеце любви,
Чараўнічай сілы,
Рэволюцыя з усходу
Цябе абудзіла.

Абудзіла, а на шляху
Паўстаў вораг дзікі —
Скарападскія, Петлюры
Ды Махно, Дзенікін.

Запалаў твой стэп шырокі,
Паўставала гора, —
Пацякла кроў старой сцэжкай,
Як Дняпро у мора.

☆☆☆

Україна! Україна!
Глянь ты, азірніся:
Як цярпела, паўставала,
Як імкнешся ў высі.

Шлях твой ясны, як пшаніцы
Залацісты колас,
А людзей тваіх працоўных
Звонкі, смелы голас.

Па Дняпру тваім свабодным
У самае мора
Плывуць горда параходы,
Не знаючы гора.

☆☆☆

Україна! Табе вораг
Ніякі не страшан, —
Сцяг твой роўны паміж роўных
У Саюзе нашым.

Ты будуеш сабе шчасце
Пад сцягам чырвоным,
Як рэспублікі ўсе нашы,
З поспехам цудоўным.

Хто-ж памкнеца табе здрадзіць,
Зноў капаць магілу,
У Дняпры сваім патопіш
Варожыя сілы.

Мінск, 1935 г.

ЗАЎСЁДЫ НАПЕРАД!

Ты слухай — паслухай,
Таварыш і брат:
Заўсёды наперад!
Ніколі назад!
Глядзі — во імчыцца —
Жыццю напралом —
Па полі, па пушчы
Віхор-буралом.

Як віхры, машыны
Бягуць па зямлі;
Па моры па сінім
Плывуць караблі.

У моры, ў азёркі,
Палошчучы муць,
Крыніцы і рэкі
Цякуць і цякуць.

Арлы-самалёты
Свідруюць прастор,
Не знаючы ў лёце
Ні меж, ні разор.

Заўсёды наперад!
Ніколі назад!

• • • • •
Во гэтак, няйначай,
Таварыш і брат!

Мінск, 1931 г.

ВЫПРАЎЛЯЛА МАЦІ СЫНА..:

Выпраўляла маці сына
З калгаснае хаты
Не на службу у чужыну,
Не к дзяўчыне ў сваты.

Выпраўляла і казала:
— Мой сыночак мілы,
Ужо маеш ты нямала
Розуму і сілы.

Пойдзеш ты у свет і людзі
Хадою адважнай,
Прад табою слацца будзе
Край наш неабсяжны.

Не зазнаеш крутых сцежак —
Сыты і адзеты —
Вартаваць ты будзеш межы
Краіны Советаў.

Не зазнаеш тамка гора,
Будуць паважаці,
Даглядаць цябе не горай,
Як родная маці.

Не ў салдатах быць пад царам,
Пад кнутом жандарскім, —
Служыць будзеш ты Советам,
Справе пролетарскай.

Выпраўляла маці сына
З калгасных загонаў,
Каб служыў той верна, чынна
Арміі Чырвонай.

Мінск, 1934 г.

ЯК У ГОСЦІ СЫН ПРЫЕХАЎ...

Як у гасці сын прыехаў —
А да маці, а не з блізка, —
Яе шчасце, яе ўцеха
Ад пялёнак, ад калыскі, —

Запашала у святліцу,
За дубовы стол саджала...
Слёзы капалі расіцай,
Што сыночак такі удалы!

Частавала белым сырам,
Хлебам сытным, мёдам пчолім,

Заклікала шчыра-шчыра
Не чурацца хлебам-соляй.

І цікавілася маці —
Сэрца матчына, вядома, —
Як на службе там дзіцяці,
Ці там лепей, ці мо' дома?

А суседкі каля вокнаў,
Як-бы ўбачылі праяву:
— Які чысты, які стройны,
Які з твару малажавы!

— Дома добра, там не горай,
Там не горай, а мо' й лепей, —
Сын разважліва гавора,
Сэрца смуткам не зачэпе.

— Ты адно падумай добра, —
Служу ў Арміі Чырвонай,
Служу ў конніцы харобрай,
Дзе начальнік сам Будзённы!

Я таксама камандзірам,
Хоць служу другое лета,
Глянё адзнака на мундзіры,
За заслугі-ж усё гэта.

А парадак там у войску,
Кожна ўлічана хвіліна.
Ой, далёка нашым вёскам
Да такое дысцыпліны!

І ні суму, ні дакукі,
Час імчыцца, нібы хвалі,
Пасцігаем і навукі —
Болей знаем, як мы зналі!

А ўжо коні, нашы коні!
Ці то суха, ці разводдзе —
Буйны вецер не дагоне,
Шлях пярун не загародзе!

Байцы-ж нашыя — героі.
Ты не знойдзеш гэтых армій.

Што за выпраўка у строі,
Што за послух у казарме!

А суседкі каля вокнаў,
Як-бы ўбачылі праяву:
— Які чысты, які стройны,
Які з твару малажавы!

— А парад як быў нядаўна,
Ты й не бачыла й не чула —
Гэткі важны, гэткі слаўны,
Колькі бляску, колькі гулу!

Во спачатку йдзе пяхота,
За ёй конніца і танкі,
На машынах едуць роты,
А там — быстрыя тачанкі.

За тачанкамі — гарматы —
Палявыя і марціры,
А пад небам — рой крылаты —
Самалётаў цэлы вырай.

Як зірнеш, дык ажно люба!
Галава аж ходам ходзіць!
Во, дзе ворагу загуба,
Калі ўздумае нам шкодзіць!

А музыкі граюць маршы
У нечуваным ладзе-складзе,
Граюць маршы і мне такжа,
Бо я такжа на парадзе.

А суседкі каля вокнаў,
Як-бы ўбачылі праяву:
— Які чысты, які стройны,
Які з твару малажавы!

— Ды скажу табе я, мілай:
Дзень той быў ў нас няштодзенны:
Сам таварыш Варашылаў
Прынімаў парад ваенны.

Невысокі сабе ростам,
Не высокі і не нізкі,
І такі вясёлы, просты,
Хоць далёкі, а так блізкі!

А свой погляд, свой юначы,
Калі кіне, бы зарніца, —
Сэрца з радасці заскача, —
Кроў адвагай забурліцца.

Адным словам, свой брат родны,
Адно хочаш, мая маці,
Быць яго дастойным, годным,
За яго жыццё аддаці.

Конь пад ім, прост, вярнігора!
А як скача, як гарцуе!
Ён вачыма лічыць зоры,
Ён вушамі вайну чуе.

Вайну чуе, броў не хмура,
Толькі бліскаюць падкоўкі,
Бо яздок на ім што бура,
З віхрам пойдзе ў перагонкі!

Нашай Арміі Чырвонай
Камандзір над камандзіры,
За ім пойдзеш, хоць сягоння,
Цераз пушчы, цераз віры.

У міжбур'е з ім жыць міла,
Лёгка-ж будзе і ў паходзе.
Во, які наш Варашылаў!
Во, які наш палкаводзец!

Так у госці сын прыехаў —
А да маці, а не з блізка, —
Яе шчасце, яе ўцеха
Ад пялёнак, ад калыскі.

Нездарма вяла ў святліцу,
За дубовы стол саджала,
Слёзы капалі расіцай,
Што сыноч такі удалы.

Нездарма там каля вокнаў
Цёткі гутарылі жвава:
— Які чысты, які стройны,
Які з твару малажавы.

Ляўкі, Аршаншчына, 1935 г.

НАША МОЛАДЗЬ

Мілая моладзь, слаўная моладзь
Нашай бязмежнай краіны!
Горы і моры можаш ты здолець,
Сэрцам расплавіць ільдзіны.

Знала паходы ў цёмныя ночы,
Гіканне хэўры варожай,
Смерці глядзела ночамі ў вочы,
Ястраб начлегі трывожыў.

З гонарам вышла, з яснаю славай,
Сёння грыміш перамогай,
Перад табою ў зорных праявах
Сцалецца к сонцу дарога.

Вёсны прыходзяць, вёсны адходзяць,
Моладзь красуе заўсёды,
Слаўная вечна, ў вечным народзе,
Славу будзе з народам.

Весела квеціцца ў небе вясёлка,
Скрозь хмары-воблакі свеціць...
«Я — комсамалец! Я — комсамолка!»
Хто лепей скажа на свеце?!

Мінск, 1938 г.

ХЛОПЧЫК І ЛЁТЧЫК

— Мой мілы таварыш, мой лётчык,
Вазьмі ты з сабою мяне!
Я — ведай — вялікі ўжо хлопчык,
І ўмею ўжо лётаць у сне.

Мне мама сягоння казалā,
Што стукнула мне ўжо сем год,
Табе гэта, можа, і мала,
А мне ляцець толькі ў палёт.

Мне ўжо надакучыла дома —
У дзіцячы хадзі адно сад,
А так паглядзеў-бы, вядома,
На іншы парадак і лад.

Вазьмі-ж мяне, лётчык, хачу я
Пабыць у людзях, паглядзець,
Як месяц на небе начуе,
Як блукае ў лесе мядзведзь.

Як свецяцца ночкаю зоры,
А днём не відаць іх чаму,
Як рэчкі ў далёкія моры
Улетку плывуць і ўзіму.

На моры зірнуць хоць раз вокам,
Як ходзяць па іх караблі,
Ляцеці далёка, высока
Ды так пабываць і ў Крэмлі!

І там з-пад нябеснае далі
Грымнуць громка ўсімі грудзямі:
— Дзень добры, таварыш наш Сталін!
Паклон з самалёта прымі!

Вось гэтак у добрым здароўі
Мы будзем ляцець і ляцець.
Вазьмі-ж мяне, лётчык, з сабою,
Не будзеш ты клопату мець!

Ляўкі, Аршаншчына, 1935 г.

АРЛЯНЯТАМ

1

Гэй, узвейце сваім крыллем,
Арляняты, буйна, бурна,
На мінулых дзён магіле,
Над санлівасцю хаўтурнай..

У маланках пярुновых,
З гулкім гоманам грывотаў
Для вякоў дыктуйце новых
Нечувалыя ясноты.

Вам сярпы і косы ў рукі
Ды мячы, каваны з сталі,
Далі буры, завірухі,
Што тут вылі, бушавалі.

Цень мінуўшчыны праклятай,
Дзе бізун гуляў з нагайкай,
Змеціце вы, арляняты,
Сваёй новай сілай, байкай.

Ужо выбіла часіна
На вялікую прыгоду
Выйсці з мутнай каляіны
Беларускаму народу.

Ў чарадзейным карагодзе,
Ў неабсяжнае свабодзе,
Без аковаў, на прыволлі
Ўжо віхрыцца наша доля.

2

Вам на памяць Серп і Молат
Даравала доля,
Каб з вас кожны быў, як волат,
Не гнуў плеч ніколі.

Каб здабытую свабоду
Зналі, шанавалі
І у цяжкую прыгоду
Ўсталі грознай хваляй:

Зашумелі, загудзелі,
Як віхор сусветны,
Не праспалі у пасцелі
Волі агняцветнай.

Вам дасталіся ад продкаў
Сохі і бароны,
Каб вы ўчас, пасля паводкаў,
Вышлі на загоны.

І з'аралі сваю ніву
Шырока, глыбока,
Зерне ўкінулі шчасліва,
Чыстае, як вока.

Каб рунела зерне тое
Весела, яскрава
Побач з вашай маладою
Сакалінай славай.

Вам пакінулі прадзеда
Гартаваны косы,
Каб вы з імі сонца следам
Вышлі на пакосы;

Каб касілі да упаду
Пустацвет і зелле,
Што сваім пякучым ядам
Труціць кроў у целе.

Каб звінелі вашы косы
Над зямлёю соннай
Ад начных да ранніх росаў
Звонка, векапомна.

Вам у спадчыне ад роду
Засталіся песні,
Каб быць вашай асалодай
У жыцця прадвесні.

Каб вы пелі, не сціхалі
Ў радасці і ў горы,
Гаманілі, нібы хвалі
У бурлівым моры.

Каб шоў гоман неспыняны
Ад поля да поля
І людзей, яшчэ скаваных,
Заклікаў на волю.

Мінск, 1923 г.

КОМСАМОЛУ

Гэй ты, моладзь, наша змена,
Комсамольцы, комсамолкі,
Як-жа светла, як адменна
Свеціш колерам вясёлкі!

Маладой юнацкай славай
Ці то ўзімку, ці то летам,
Нібы сонца, пуднай з'явай
Прамянееш ты ў сусветах.

Далей, вышай, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,
Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

— — —
Хто наперадзе са сцягам,
На якім красуе Сталін,
Пакарыў сваёй адвагай
Неразгаданыя далі?

Хто найшчыршыя парывы
Сваіх думак, свайго сэрца
Адае савецкім нівам,
Дрогнуць светам сэрцам рвецца?

Далей, вышай, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,
Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

Ці то сушы, ці то моры,
Ці то высі паднябесся,
Усюды стрэнеш непакораў —
Комсамольцаў нашых з песняй.

Хай там бура, завіруха,
Хай пурга сапе і плача,
Стуль тваё пачуе вуха
Комсамольскі гарт юначы:

Далей, вышай, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,

Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

Чыя кірка ў падзямеллі
Першай пласт вугля цярэбіць
І чый трактар першы сцеле
Скібы на калгаснай глебе?

Чые звоняць звонка косы
На мурожнай сенажаці?
Хто ідзе першым у пракосах,
Што і ветру не дагнаці?

Глыбей, далей, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,
Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

Глянь, карабль плыве дасужна,
Дыміць комін параходны, —
Комсамольцы сям'ёй дружнай
Рэжуць хвалі ў шляху водным.

Ніпачым ім рыфы, скалы,
Ані смерчы, ні бураны, —
З маладым плывуць запалам
Цераз моры-акіяны.

Далей, вышай, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,
Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

Глянь у неба, ў стратасферу,
Дзе сягнуць не можа й вока, —
Комсамалец неба мерыць,
Сячэ крыллем вал аблокаў.

З самалётам днём і ночай
Мігаціца ў безграніччы,
Днём смяецца сонцу ў вочы,
Ночкай зорнай зоры ліча.

Далей, вышай, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,
Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

На фарпостах, на граніцах
Безгранічных нашых земляў
З карабінам ля стражніцаў
Комсамалец не задрэмле.

З ім не жарты, з ім не гулі, —
Сперажыся, подлы вораг!
Яго метка цэліць куля, —
Змеле злыдзенья на порах.

Далей, вышай, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,
Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

Я шчаслівы, што я разам
Пяю песні з комсамолам,
Пяем песні складным сказам —
Ажно рэхі йдуць вакола.

Родзіць буйна наша поле,
Сады нашы, агароды,
Гудуць гулка з добрай волі
Нашы фабрыкі, заводы.

Далей, вышай, у прасторы
Па ўраджай з сяўбы багаты,
Комсамольцы-вярнігоры,
Сталінскія арляняты!

Мінск, 1935 г.

СЫНЫ

Сыноў бацька сваіх кліча
На параду ў хату,
А ўрачыста, як-бы кліча
На якое свята.

І з п'авагаю пытае
Кожнага з асобку,
Кім з іх кожны быці хоча,
Якім жыць заробкам.

— Бо, сыны мае, — так кажа, —
Жывіце ў краіне,
Чалавечая дзе праца
На марна не гіне.

І сыны адказ трымалі
Перад бацькам родным,
А стараўся з іх быць кожны
Свайго бацькі годным.

Першы кажа: — Землі буду
Трактарам варочаць,
Каб рунелі, зелянелі,
Аж ясенелі вочы.

Каб раслі ў рост чалавека
Жыта і пшаніца,
Каб аж госці к нам з-за свету
Ехалі дзівіцца.

Другі кажа: — На заводзе
Быць хачу даўно я,
Дзе чыгун ракою льецца,
Дзе звiніць сталь звонам.

Будаваць буду дзень цэлы
Домны і мартэны,
Медзь і вугаль браць у дзела
Ад шахтаў падземных.

— Плаваць я пайду на мора, —
Сказаў гэтак трэці, —
Дзе «Чэлюскін» горда плаваў,
Дзе пурга, дзе вецер.

Ад халодных да гарачых
Мораў рэйс мой будзе,
Параход мой будзе грозна
Рэзаць хваляў грудзі.

Сын чацверты: — Хочу лётаць
Птушкаю крылатай,
Мерыць неба ў самалёце
Над тваёю хатай.

Арлянём сябе ў сне бачу,
Не знаю спакою...
Хочу быць я, мой ты бацька,
Лётчыкам-героем!

— Байцом буду я чырвоным, —
Пяты кажа гэтак, —
Сцерагчы граніцы-межы
Краіны Советаў.

Каб наш вораг пры нападзе
Сустрэнуў магілу.
Байцом буду, каб з мяне быў
Рад сам Варашылаў.

А сын шосты: — Складаць песні
Буду колькі змогі
Пра вялікія падзеі
Сталінскай эпохі.

— Як працуем, як знішчаем
Зрадныя напасці,
Як будуюем, як ствараем
Казачнае шчасце. —

Так сыны адказ трымалі
З гонарам юначым,
Свае думкі выказаці
Не ўмелі іначай.

Большэвік быў іхні бацька,
Пролетары родам,
Зведаў сушы, зведаў моры,
Бітвы і паходы.

Ляўкі, Аршаншчына, 1935 г.

АЛЕСЯ

Кукавала зязюля
У зялёным лесе,
Гадавала матуля
Дачушку Алесю.

Гаманіў бор сасновы
У вечары і ранкі,
Над калыскай ліповай
Пела калыханкі.

— Спі, засні, мая дзетка,
Птушкі ўжо заснулі!
Спі, засні, мая кветка,
Люлі, люлі, люлі!

— Спі, не ведай трывогі, —
Падыйдзе часінка, —
На свае устанеш ногі,
Мая ты дзяўчынка.

Будзеш кужаль ты прасці,
Будзеш ткаці кросны,
Выглядаці долі, шчасця
У маладыя вёсны. —

Кукавала зязюля
У зялёным лесе.
Не згадала матуля,
Што выйдзе з Алесі.

Як набралася моцы
Матчына дачушка,
Паляцела да сонца
Пералётнай птушкай.

Паляцела дзяўчына
Самалётам гонкім
Над шчаслівай краінай,
Над роднай старонкай.

Адчыняе вароты
Нябесным маршрутам,

Ці як ястраб з вы́сотаў
Скача з парашу́там.

І да сонца праз хвілю,
А ўсё вышай, вышай!
Самалётавым крыллем
Воблакі калыша.

Стара маці днём, ночкай
Марыць ля аконца:
Ужо к прасніцы дочка
Не зляціць з-пад сонца!

Кукавала зязюля
У зялёным лесе,
Не згадала матуля,
Што выйдзе з Алесі.

Ляўкі, Аршаншчына. 1935 г.

З М Е С Т

Табе, правадыр...	3
Паўстаў народ	8
Беларускім партызанам	9
Хлопчык і лётчык	10
Нашаму святу	12
Мы людзі свабодныя	13
Дзень добры, Масква!	14
Сыходзіш, вёска, з яснай явы...	15
Дзве сястры	16
Сонцу	18
Абвілася краіна...	—
На нашым полі	19
А мы сабе сеем і сеем...	20
Госці	22
Я — калгасніца	24
Як я молада была...	25
Лён	—
Песня трактарысткі	27
Новая восень	29
Партызаны	30
Сосны	31
На смерць таварыша Кірава	32
Смерць забойцам А. М. Горкага	—
Грузія	33
Украіна	34
Заўсёды наперад!	36
Выпраўляла маці сына...	—
Як у госці сын прыехаў...	37
Наша моладзь	41
Хлопчык і лётчык	—
Арлянтам	42
Комсамолу	45
Сыны	47
Алеся	50

~~1969~~

22636

~~НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
ДОМА ДЕТСКОЙ КНИГИ
ДЕТГИЗА~~

100 =

Цена 90 коп.

К

